

Załącznik do uchwały Nr XXVII/284/16
Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach
z dnia 29 listopada 2016 r.

**Gminny Program
Przeciwdziałania Narkomanii
w Gminie Czechowice-Dziedzice
na rok 2017**

Czechowice-Dziedzice, listopad 2016 r.

Rozdział I

Postanowienia ogólne

1. Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Czechowice-Dziedzice na rok 2016 stanowi kontynuację oraz uzupełnienie wcześniej prowadzonych w Gminie działań w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom. Uzupełniono go o zdobyte w trakcie realizacji poprzednich programów doświadczenia oraz wnioski wynikające z diagnozy lokalnych problemów. Wskazują one jednoznacznie na konieczność łączenia oddziaływań w zakresie profilaktyki alkoholowej z działaniami zapobiegającymi innym uzależnieniom od środków psychoaktywnych oraz uzależnieniom behawioralnym. Stąd konieczność realizacji wielowymiarowych działań w zakresie przemocy i cyberprzemocy, oraz kształtujących umiejętności interpersonalne i społeczne (np. komunikacja, poczucie własnej wartości szacunek do siebie, swojego ciała, do drugiego człowieka, rozpoznawanie psychomanipulacji jako profilaktyka wchodzenia w różnego rodzaju grupy destrukcyjne itp.). Właściwe wydaje się kreowanie profilaktyki uzależnień poprzez wzmacnianie czynników ochronnych i eliminację czynników ryzyka. Program uwzględnia założenia i priorytety zawarte w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2016-2020 oraz Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Czechowice-Dziedzice, na lata 2014-2020.

Program przedstawia zadania własne Gminy związane z przeciwdziałaniem narkomanii, wynikające z art. 10 ust.1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii.

2. Gminny Program realizowany jest przez Biuro ds. Profilaktyki i Przeciwdziałania Uzależnieniom w Urzędzie Miejskim w Czechowicach-Dziedzicach, a poszczególne zadania Programu mogą zostać zlecone do wykonania wybranym wykonawcom.
3. Wykonawcami zadań mogą być m.in.: osoby fizyczne, osoby prawne, organizacje pozarządowe, kościoły, Miejski Ośrodek Terapii Uzależnień, Zespół Obsługi Placówek Oświatowych, Ośrodek Pomocy Społecznej, Administracja Zasobów Komunalnych, Miejski Dom Kultury, zakłady opieki zdrowotnej (podmioty lecznicze), Policja, Straż Miejska, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, Świetlica „ZATOKA”, szkoły nauki jazdy, szkoły, przedszkola, lokalne media oraz inne podmioty posiadające odpowiednie uprawnienia, kwalifikacje oraz doświadczenie do realizacji zadań Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.
4. Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Czechowice-Dziedzice na rok 2017 prowadzona będzie w oparciu o środki własne Gminy uzyskane z wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zgodnie z zapisami ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 487).

Rozdział II

Opis problemu

Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), uzależnienie to psychiczny i fizyczny stan wynikający z interakcji między żywym organizmem, a substancją chemiczną (do których należą: alkohol, narkotyki, nikotyna, leki), charakteryzujący się zmianami i innymi reakcjami takimi jak: konieczność przyjmowania danej substancji w sposób ciągły lub okresowy, w celu doświadczenia jej wpływu na psychikę lub by uniknąć objawów towarzyszących brakowi substancji. W języku potocznym termin "uzależnienie" jest stosowany głównie do osób, które nadużywają narkotyków, leków, alkoholu, czy papierosów. W szerszym kontekście może odnosić się do wielu innych zachowań np.: gier hazardowych, seksu, oglądania telewizji, korzystania z telefonu czy Internetu, czyli tzw. uzależnień behawioralnych.

Narkomania to stałe lub okresowe używanie w celach innych niż medyczne środków odurzających lub substancji psychotropowych albo środków zastępczych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie". Narkomania jest zwykle wynikiem wielorakiego zażywania środka uzależniającego, jedynie wyjątkowo, np. przy zażyciu kokainy czy heroiny, rozwija się po jednorazowej dawce.

Mówiąc o stosowaniu środków psychoaktywnych, możemy mieć na myśli różne grupy użytkowników, w zależności od częstotliwości stosowania rozmaitych środków, czy też w zależności od wchodzenia w poszczególne fazy uzależnienia.

1. **Okazjonalne używanie narkotyków** - eksperymentowanie jest to zażywanie sporadyczne, przy okazji np. imprezy, które nie doprowadziło jeszcze do trwałego uzależnienia.
2. **Problemowe używanie narkotyków** jest rozumiane jako długotrwałe używanie narkotyków (substancji nielegalnych), które powoduje u osoby używającej poważne problemy natury zdrowotnej i społecznej. Obejmuje problemowych użytkowników zarówno opiatów, jak i amfetaminy, kokainy (choć te przypadki są rejestrowane sporadycznie), a także kanabinoli i innych narkotyków.

Wyniki badań ogólnopolskich realizowanych metodologią ESPAD w 2007 r. wskazały na stabilizację lub nawet spadek problemu używania narkotyków wśród młodzieży szkolnej. W 2007 r. 16% badanej młodzieży (15-16 lat) deklaroowało chociaż jednorazowy kontakt z marihuaną i haszyszem, a w przypadku amfetaminy 4%. Rozpowszechnienie używania narkotyków w Polsce jest niższe niż w innych krajach UE, z wyłączeniem zażywania leków uspokajających i nasennych bez przepisu lekarza (18% badanych). W przypadku tych środków Polska należy do krajów o najwyższym rozpowszechnieniu. Wyniki badania ESPAD z 2011 r. wskazały, że **najbardziej popularne substancje nielegalne, po które sięga młodzież, to marihuana i haszysz**. Do używania przetworów konopi przyznało się 24,3% 15-16-latków i 37,3% 17-18-latków. W obu przypadkach stanowiło to wzrost względem wyników z 2007 r. Wśród substancji nielegalnych na drugim miejscu pod względem rozpowszechnienia używania uplasowała się amfetamina.

Wyniki badań przeprowadzonych w 2012 roku na terenie Gminy Czechowice Dziedzice wskazują, że wśród uczniów szkół gimnazjalnych na pytanie „Czy kiedykolwiek brałeś/łaś, próbowałeś/łaś narkotyki?”, twierdząco odpowiedziało 7 % ankietowanych. Badania powtórzone w 2015 roku, wskazują na nieznaczny spadek liczby młodzieży gimnazjalnej eksperymentującej ze środkami psychoaktywnymi. Wśród gimnazjalistów 55 osób odpowiedziało na to pytanie twierdząco, co stanowiło 6% odpowiadających na pytanie. Spośród uczniów szkół średnich w 2012 roku twierdząco odpowiedziało 114 osób, co daje 22 %, zaś w 2015 – 82 osoby, co daje 21 %. Jeśli chodzi o uczniów szkół podstawowych, to w 2012 roku 8 uczniów przyznało, że próbowało narkotyków, zaś w roku 2015, był to jeden uczeń (10-cio latek)

W 2012 roku 15 gimnazjalistów przyznało, że w ciągu ostatnich 30 dni zażyło narkotyk, zaś w 2015 roku było to 21 osób. Wśród uczniów szkół średnich w 2012 roku – 32 odpowiedziały twierdząco, zaś w 2015 roku – 30 osób. Młodzież najczęściej sięgała po marihuanę, pojedyncze osoby wskazywały amfetaminę i tzw. kryształ.

Należałoby także zwrócić uwagę na stosowanie przez młodych ludzi NSP (Nowe Substancje Psychoaktywne, zwane potocznie „dopalaczami”) oraz pozamedyczne przyjmowanie produktów leczniczych, które także może prowadzić do uzależnienia.

	2015
uzależnieni	404
współuzależnieni	178

Liczba osób uzależnionych od:	2014 rok	2016 rok
- alkoholu	253	183
- narkotyków	52	4
- hazardu	18	8
- obserwacja	31	34
- picie szkodliwe	brak danych	8
- politoksykomania	15	35
- inne:F10.2/F63.8*	brak danych	11
F10.2/F13.2**	brak danych	1
F10.2/F43.2***	brak danych	3
F10.2/F63.0****	brak danych	6

Powyższe dane dotyczą osób przyjmujących substancje psychoaktywne okazjonalnie, liczba osób używających narkotyki problemowo, jest trudna do oszacowania. Oszacowanie oparte na badaniach populacyjnych z 2006 r. wskazuje, że liczba problemowych użytkowników narkotyków w Polsce mieści się w przedziale 100 000 – 125 000 osób. Wśród nich liczba problemowych użytkowników opiatów została oszacowana na poziomie 25 000 – 29 000.

Tabela Nr 1 Działalność Miejskiego Ośrodka Terapii Uzależnień w Czechowicach-Dziedzicach

*zespół uzależnienia/zaburzenia nawyków i popędów

**zespół uzależnienia/Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane używaniem substancji uspokajających i nasennych

***zespół uzależnienia/zaburzenia adaptacyjne, reakcja na stres

****zespół uzależnienia/Patologiczny hazard

Mieszkańcy Gminy korzystają również z pomocy Specjalistycznego Psychiatrycznego Zespołu Opieki Zdrowotnej w Bielsku-Białej. Z terapii dla osób uzależnionych i współuzależnionych mogą korzystać dorośli mieszkańcy naszego miasta.

Tabela Nr 2 Działalność SPZOZ w Bielsku-Białej

Pacjenci Ośrodka – mieszkańcy gminy Czechowice - Dziedzice	2015	2016 do 30IX
---	-------------	-----------------------------

Osoby, które podjęły uczestnictwo w spotkaniach dla współuzależnionych	14	11
Liczba osób uzależnionych od:	39	28
- alkoholu	23	18
- narkotyków	9	6
politoksykomania,	7	4

Kluczowe z punktu widzenia profilaktyki narkomanii [strategie](#) to:

- Strategia edukacji normatywnej – polega na wzmacnianiu i kształtowaniu norm przeciwko używaniu narkotyków. W ramach tej strategii możemy m.in. zmieniać niepożądane normy na pożądane - *nie używamy narkotyków*; korygować błędne wyobrażenia typu: *wszyscy młodzi ludzie palą marihuanę* poprzez pokazywanie rzeczywistości popartej wynikami rzetelnych badań epidemiologicznych. Strategia ta wywodzi się z Teorii Uzasadnionego Działania (I. Ajzen, M.Fishbein 1980).
- Strategia edukacji rówieśniczej – polega na włączeniu w działania profilaktyczne liderów młodzieżowych, czyli odpowiednio przygotowanych rówieśników, którzy prowadzą zajęcia, modelują pożądane postawy, prowadzą dyskusje. Podstawę teoretyczną tej strategii stanowi Teoria Społecznego Uczenia się (A. Bandura 1986).
- Strategia przekazu informacji – polega na przekazaniu rzetelnych informacji na temat, m.in.: rozpowszechnienia problemu używania narkotyków, zagrożeń związanych z używaniem narkotyków, skutków używania narkotyków, miejsc, w których można uzyskać pomoc. Strategia ta, podobnie jak strategia edukacji rówieśniczej, wywodzi się z Teorii Społecznego Uczenia się (A. Bandura 1986).
- Strategia kształtowania umiejętności życiowych – to uczenie bądź wzmacnianie umiejętności życiowych, m.in. takich jak: nawiązywanie relacji z innymi, rozwiązywanie problemów, określanie celów, asertywność, komunikacja, budowanie pozytywnego obrazu siebie. Podstawa teoretyczna w przypadku tej strategii to Teoria Zachowań Problemowych (R. Jessor 1987).
- Strategia alternatyw – polega na zaangażowaniu młodzieży w atrakcyjne, bezpieczne aktywności będące np. formą spędzania czasu wolnego - zajęcia teatralne, plastyczne, sportowe. Aktywności te powinny być dopasowane do potrzeb, możliwości i zainteresowań odbiorców i sprzyjać ich rozwojowi osobistemu i społecznemu. Podstawa teoretyczna to Teoria Zachowań Problemowych (R.Jessor 1987).
- Strategia rozwijania umiejętności wychowawczych – polega na uczeniu i wzmacnianiu umiejętności wychowawczych w grupie rodziców i opiekunów, a w konsekwencji wzmacnianiu więzi rodzinnych. Podstawą teoretyczną jest Teoria Przywiązania (J. Bowlby 1973).
- Strategia rozwoju zasobów środowiskowych – polega na wprowadzeniu zmian w środowisku: zasad, norm, przepisów prawnych sprzeciwiających się używaniu narkotyków, budowaniu

sieci współpracy pomiędzy instytucjami działającymi na polu profilaktyki narkomanii w danej społeczności, ustaleniu wspólnych standardów mających na celu stworzenie środowiska sprzyjającego prawidłowemu, wolnemu od narkotyków rozwojowi dzieci i młodzieży. Podstawę teoretyczną dla tej strategii stanowi Teoria Odporności (M. Rutter 1979, N. Garmezy 1985).

(Źródło KBPN)

Rozdział III

Zasoby umożliwiające realizację Programu:

- Urząd Miejski w Czechowicach-Dziedzicach (Biuro ds. Profilaktyki i Przeciwdziałania Uzależnieniom),
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Miejski Ośrodek Terapii Uzależnień,
- grupy samopomocowe (AA),
- Klub Abstynenta,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- media (Internet), prasa,
- Punkt Konsultacyjny
- przychodnie, poradnie i lekarze podstawowej opieki zdrowotnej (podmioty lecznicze),
- Policja i Straż Miejska,
- Świetlica Socjoterapeutyczna „ZATOKA”, funkcjonująca w systemie pomocy społecznej, która realizuje program socjoterapeutyczny,
- Świetlica Profilaktyczno-Wychowawcza prowadzona przez Towarzystwo Charytatywne im. Ojca Pio,
- szkoły i przedszkola (gminne, powiatowe lub prywatne)
- szkoła katolicka,
- szkoły ponadgimnazjalne,
- kościoły,
- organizacje pozarządowe,
- Miejski Dom Kultury,

- Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji,
- Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Czechowicach-Dziedzicach,
- Ośrodek Przeciwdziałania Problemom Alkoholowym w Bielsku-Białej,
- SPZOZ w Bielsku-Białej,
- Powiatowe Ognisko Pracy Pozaszkolnej
- Klub Integracji Społecznej

Planując zadania na rok 2017 przeanalizowano także sytuację osób uzależnionych, które pragną powrócić na rynek pracy. Zasięgnięto także opinii pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej czy w tym obszarze zachodzą nierówności i deficyty czy należy uwzględnić szczególne działania readaptacyjne. Ustalono, że osoby w trakcie terapii odwykowej w początkowym okresie leczenia, skupiają się na terapii i nie są zbyt aktywne w poszukiwaniu pracy. Często także, jeśli są słabo zmotywowane do trwania w trzeźwości, następuje powrót do nałogu. Natomiast osoby, które przeszły terapię, utrwaliły trzeźwy sposób życia i zamierzają wrócić na rynek pracy mogą uzyskać wsparcie i niezbędną pomoc w takich instytucjach jak Powiatowy Urząd Pracy, Ośrodek Pomocy Społecznej czy też Klub Integracji Społecznej, gdzie realizowany jest projekt partnerski „Powiat bielski – Partnerstwo, Integracja, Aktywizacja” w ramach zadania 2 „Chcę? Mogę... Działam! – aktywizacja mieszkańców gminy Czechowice-Dziedzice”. Celem głównym projektu realizowanego w okresie od 1 października 2015 roku do 31 grudnia 2017 roku jest partnerskie wdrażanie programów aktywnej integracji na terenie powiatu bielskiego, w oparciu o kompleksowe działania, których zastosowanie prowadzić będzie do zwiększenia zdolności do zatrudnienia oraz integracji społeczno-zawodowej osób i grup doświadczających wykluczenia społecznego. Nie ma zatem konieczności planowania dodatkowych działań readaptacyjnych dla osób uzależnionych.

Rozdział IV

Cel główny:

Ograniczenie używania substancji psychoaktywnych przez mieszkańców Gminy Czechowice-Dziedzice.

Cele szczegółowe:

- I.** Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu rodzin, w których występuje problem narkomanii.
- II.** Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w gminie.

ZADANIA I DZIAŁANIA:

I. Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych, współuzależnionych i ich rodzin.

	Wskaźniki realizacji zadań:
1. Współpraca z placówkami lecznictwa odwykowego.	– Liczba pacjentów poradni
2. Doposażenie placówek lecznictwa odwykowego w sprzęt oraz materiały niezbędne do prowadzenia terapii dla pacjentów z gminy Czechowice-Dziedzice.	– liczba zakupionych materiałów – liczba osób korzystających z poradnictwa w Punkcie Konsultacyjnym.
3. Prowadzenie poradnictwa w Punkcie Konsultacyjnym dla rodzin oraz osób używających środki psychoaktywne szkodliwie oraz okazjonalnie.	

II. Udzielanie wsparcia rodzinom, w których występują problemy uzależnień w szczególności udzielanie pomocy psychospołecznej i prawnej.

	Wskaźniki realizacji zadań:
1. Prowadzenie poradnictwa psychologicznego i prawnego w Punkcie Konsultacyjnym.	– liczba osób korzystających z Punktu Konsultacyjnego liczba udzielonych porad,
2. Zakup materiałów edukacyjnych.	
3. Wspieranie działalności grup samopomocowych osób uzależnionych i ich rodzin.	– ilość zakupionych materiałów edukacyjnych.

III. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień.

	Wskaźniki realizacji zadań:
1. Prowadzenie działań profilaktycznych na terenie szkół i przedszkoli przeznaczonych dla dzieci, młodzieży rodziców oraz grona pedagogicznego, w tym dożywanie dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,	– liczba programów profilaktycznych, – liczba osób uczestniczących w programach i przedsięwzięciach profilaktycznych,
2. Wdrażanie na terenie gminy rekomendowanych programów profilaktycznych,	
3. Realizacja działań profilaktycznych dotyczących różnorodnych zagrożeń społecznych np.: alkohol, narkotyki, cyberprzemoc, handel ludźmi, sponsoring, zaburzenia odżywiania, przemoc itp., które bezpośrednio lub pośrednio mogą prowadzić do uzależnienia.	– liczba przeszkolonych osób, – ilość rozdanych ulotek, materiałów profilaktycznych,
4. Realizacja profesjonalnych programów psycho-edukacyjnych (np. rozwijanie komunikacji, zastępowanie agresji).	
5. Wdrażanie programów edukacyjnych dla rodziców zwiększających ich kompetencje wychowawcze w obszarze profilaktyki zachowań	– liczba zorganizowanych konferencji, warsztatów.

<p>ryzykownych dzieci.</p> <p>6. Wspieranie programów i przedsięwzięć profilaktycznych promujących trzeźwy sposób spędzania wolnego czasu (w tym zajęć sportowych, kulturalnych, teatralnych, tanecznych).</p> <p>7. Organizacja szkoleń, warsztatów, pogadanek, wywiadówek z zakresu profilaktyki uzależnień dla różnych grup odbiorców.</p> <p>8. Organizacja imprez profilaktycznych wzmacniających więzi rodzinne np. koncertów, pikników, festynów, przedsięwzięć, konkursów, przeglądów grup artystycznych promujących wartości rodzinne oraz zdrowy i trzeźwy styl życia (np. Jesienna Szkoła Profilaktyki, Kolędowanie).</p> <p>9. Udział w ogólnopolskich kampaniach profilaktycznych lub organizacja własnych kampanii i przedsięwzięć profilaktycznych.</p> <p>10. Opracowanie materiałów, ulotek o tematyce profilaktycznej oraz informującej o dostępnych miejscach pomocy w gminie.</p> <p>11. Zakup i dystrybucja materiałów edukacyjnych oraz informacyjnych na temat różnych problemów społecznych dla mieszkańców gminy oraz dla instytucji pomocowych.</p> <p>12. Organizacja konferencji edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom o charakterze lokalnym oraz ponadlokalnym.</p>	
--	--

IV. Wspomaganie działań służących rozwiązywaniu problemów narkomanii.

	Wskaźniki realizacji zadań:
<p>1. Wspomaganie placówek oświatowych w zakresie wdrażania szkoleń kaskadowych dla personelu oraz rodziców.</p> <p>2. Organizacja szkoleń dla pracodawców w zakresie wdrażania procedur w sytuacji podejrzenia stosowania środków psychoaktywnych w zakładzie pracy.</p> <p>3. Bieżąca współpraca z Wydziałem Prewencji Komendy Miejskiej Policji w Bielsku-Białej oraz z Referatem ds. Zwalczenia Przestępczości Narkotykowej.</p> <p>4. Szkolenia dla kierowców oraz kursantów szkół nauki jazdy w zakresie zagrożeń wynikających z używania środków psychoaktywnych oraz inne działania prewencyjne w tym zakresie.</p>	<p>– liczba osób uczestniczących w szkoleniach</p>

Rozdział V

Preliminarz wydatków oraz dysponencji środków

Dział	Rozdziała	Wysokość środków	Zadania	Dysponent
851	85153	30 000,00 zł,	Pozostałe zadania, zgodnie z planem budżetowym oraz niniejszym programem (np. programy profilaktyczne, szkolenia, warsztaty, konferencje, organizacja imprez, pikników, prowadzenie poradnictwa w Punkcie Konsultacyjnym,	UM/ Biuro PPU

Budżet na realizację Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii w 2017 r. wynosi – 30 000,00 zł